

ersa

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ & ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ (RSAI)
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΜΗΜΑ (ERSA-GR)

11^ο
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

**Αγροτική οικονομία, υπαίθρος χώρος
περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη**

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΕΙΣΗΓΗΣΕΩΝ

Πάτρα
14 - 15 Ιουνίου 2013

Πανεπιστήμιο Πατρών
Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
Με την υποστήριξη του Δήμου Πατρέων

Περισσότερες πληροφορίες για την διοργάνωση
<http://grsa.prd.uth.gr>

Διερεύνηση της Αστικής Αυτοδιοικητικής Μονάδας AAMO και ανάπτυξη μεθοδολογίας για τη διαχείριση των αστικών λειτουργιών.

Ευθύμιος Μπακογιάννης

Δρ. Πολεοδόμος-Συγκοινωνιολόγος Μηχανικός, Επιστημονικός Συνεργάτης Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, Τομέας Γεωγραφίας και Περιφερειακού Σχεδιασμού

Μαρία Σίτη

MSc Τοπογράφος Μηχανικός, Ερευνήτρια Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, Τομέας Γεωγραφίας και Περιφερειακού Σχεδιασμού

Αυγή Βάσση

Υπ. Δρ. Αγρονόμος Τοπογράφος Μηχανικός, Επιστημονικός Συνεργάτης Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, Τομέας Γεωγραφίας και Περιφερειακού Σχεδιασμού

Περίληψη

Η πόλη, ανάλογα με το μέγεθός της, οργανώνεται διοικητικά σε Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ). Αντικείμενο δραστηριοποίησης ενός ΟΤΑ αποτελεί η διαχείριση του συνόλου των αστικών λειτουργιών της εκάστοτε χωρικής μονάδας, δηλαδή όλων εκείνων των δραστηριοτήτων που συμβαίνουν εντός θεσμικού πλαισίου και σχετίζονται με την οργάνωση και βελτίωση της λειτουργίας της πόλης ως συστήματος.

Κατά την παρούσα εργασία πραγματοποιείται μια συνοπτική σύγκριση των μοντέλων διοικητικής οργάνωσης, όπως έχουν εφαρμοστεί σε προηγούμενες περιόδους ή/και εφαρμόζονται σήμερα σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες, περιλαμβανομένης της Ελλάδας.

Στο παρόν πλαίσιο αναζητούνται η χωρική ταυτότητα του πρωτοβάθμιου ΟΤΑ καθώς και η μεθοδολογία για τον προσδιορισμό των αστικών λειτουργιών του. Εισάγεται η έννοια της Αστικής Αυτοδιοικητικής Μονάδας AAMO (Local Governance Unit [LGU]), ερευνώνται η μορφή και η δομή αυτής, ενώ παράλληλα σχεδιάζεται μια μεθοδολογία για τον προσδιορισμό των αστικών λειτουργιών της.

Λέξεις-κλειδιά:

τοπική αυτοδιοίκηση, αστική λειτουργία, Αστική Αυτοδιοικητική Μονάδα AAMO, χωρικός σχεδιασμός.

1. Εισαγωγή

Για να μπορέσει να κατανοηθεί η εξέλιξη μιας πόλης πρέπει να έχει κανείς υπόψη του ότι δεν πρόκειται απλώς για το σύνολο των χώρων που την αποτελούν. Η πόλη αποτελείται από το άθροισμα των επιθυμιών, των απαιτήσεων, των εικόνων και των αναπαραστάσεων που οι κάτοικοί της έχουν γι' αυτή. Επίσης η πόλη καθορίζεται από ένα πλέγμα οικονομικών, κοινωνικών και φυσικών σχέσεων. Ακόμη όμως κι αν λάβει κανείς υπόψη του όλα αυτά τα στοιχεία, πάλι ο ορισμός της πόλης παραμένει προβληματικός, καθώς καλείται να καλύψει πολύ διαφορετικά μορφώματα. Ταυτόχρονα πρέπει να αποτιμηθεί ο ρόλος των δομών της πόλης, του κέντρου, του προαστίου, της περιφέρειας, σε σχέση με τη διαφορετικότητά τους.

Σήμερα, η πόλη, ανάλογα με το μέγεθός της, οργανώνεται διοικητικά είτε περιλαμβάνοντας το σύνολό του δομημένου χώρου είτε με τη διαίρεσή της σε περισσότερους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ), δηλαδή τοπικούς αυτόνομους οργανισμούς. Οι ΟΤΑ αναφέρονται σε μια επιμέρους περιοχή της πόλης η οποία αποτελείται από ένα σύνολο κατοίκων που έχουν κάποια κοινά συμφέροντα, ένα κατοικημένο κέντρο που συνοδεύεται από δόμηση, δημόσιες υπηρεσίες, διοίκηση και δραστηριότητες.

Το σύνολο των δραστηριοτήτων, των ενεργειών και διαδικασιών που συμβαίνουν μέσα στο θεσμικό πλαίσιο μιας πόλης και διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην οργάνωση και στη βελτίωσή της ως συστήματος αποτελούν τις 'αστικές λειτουργίες' της.

Με την παρούσα εργασία παρουσιάζεται η εξέλιξη του θεσμού της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα και γίνεται σύγκρισή του με ανάλογες περιπτώσεις μοντέλων διοικητικής οργάνωσης της Ευρώπης, μέσω της περιγραφής των αρμοδιοτήτων τους.

Παράλληλα εξετάζεται η πρόσφατη εξέλιξη του διοικητικού συστήματος των ΟΤΑ στην Ελλάδα και αναζητείται η δυνατότητα αξιοποίησης αυτών, λαμβάνοντας υπόψη τις εξής παραμέτρους:

- *Την προστασία και ανάδειξη του περιβάλλοντος:* εφαρμογή των κανόνων χωροταξίας στο ανθρωπογενές περιβάλλον, στις περιοχές αστικής επέκτασης και στις υποβαθμισμένες αστικές περιοχές.
- *Τη σύμμετρη και αειφόρο ανάπτυξη:* ολοκληρωμένη ανάπτυξη όλων των χωρικών ενοτήτων με την προώθηση οικονομικών δραστηριοτήτων που να ενισχύουν τη φυσιογνωμία της περιοχής, την παροχή επαρκών υποδομών ποιότητας ζωής και

εξυπηρέτησης των βασικών αναγκών, καθώς και τη βελτίωση της πρόσβασής τους στα κύρια μεταφορικά δίκτυα.

- *Την επιδίωξη κοινωνικής δικαιοσύνης*: μια έννοια που διασφαλίζει τη συμβίωση, τη συμμετοχή και την αλληλεγγύη. Μια έννοια όμως που προϋποθέτει υπευθυνότητα, κοινούς στόχους, κοινά ιδανικά, ενότητα και αγώνα.

Στο παραπάνω πλαίσιο διατυπώνεται η πρόταση για τον σχεδιασμό της Αστικής Αυτοδιοικητικής Μονάδας (ΑΑΜΟ), μίας χωρικής και διοικητικής ενότητας, τεκμηρίωσης, στήριξης και παρακολούθησης του σχεδιασμού των Αστικών Λειτουργιών.

2. Μεθοδολογία της Έρευνας

Η μεθοδολογία της έρευνας περιλαμβάνει τρία βασικά βήματα.

Κατά το πρώτο βήμα εξετάζονται και συγκρίνονται μοντέλα διοικητικής ανάπτυξης στον Ελλαδικό και Ευρωπαϊκό χώρο σε συνάρτηση με το σχεδιασμό των αστικών λειτουργιών των τοπικών ΟΤΑ. Μελετάται η εξέλιξη του θεσμού της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης και παράλληλα ερευνάται η χωρική ταυτότητα και η μορφή της ΑΑΜΟ.

Κατά το δεύτερο βήμα, εξετάζεται η μεθοδολογία για τον ενιαίο σχεδιασμό των Αστικών Λειτουργιών στις ΑΑΜΟ μέσα από βιβλιογραφική έρευνα, επιστημονική ανάλυση και τεκμηρίωση, κοινωνική έρευνα και την κατάλληλη δημιουργία σταθεροτύπων. Η μεθοδολογία αυτή λαμβάνει υπόψη της μια σειρά από κριτήρια, όπως την προστασία και ανάδειξη του περιβάλλοντος, τη σύμμετρη και αειφόρος ανάπτυξη των χωρικών ενοτήτων που την αποτελούν, την προώθηση οικονομικών δραστηριοτήτων, την παροχή επαρκών υποδομών για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της, την ενίσχυση της προσβασιμότητας με ήπια μέσα μεταφοράς και τέλος την ανάπτυξη κοινωνικής δικαιοσύνης.

Στο τρίτο βήμα, επιχειρείται η αξιολόγηση της παραπάνω μεθοδολογίας.

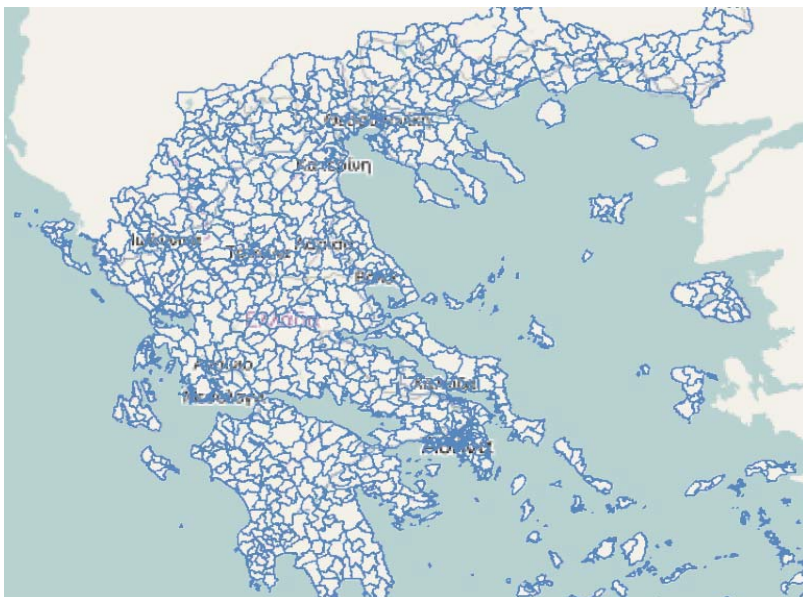
3. Δεδομένα

3.1. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση σε Ελλάδα και Ευρώπη

Η αποτελεσματικότητα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι άμεσα συνυφασμένη με τη διοίκηση της, η οποία προέρχεται από την τοπική κοινωνία και διαθέτει ως επί το πλείστον καλή γνώση των τοπικών προβλημάτων. Η διοίκηση των μονάδων αυτών ασκεί μια πολύπλευρη δραστηριότητα και έχει τη δυνατότητα να εξασφαλίζει μεγαλύτερο συντονισμό, ενώ ο δημόσιος φορέας ωφελείται από την ύπαρξη μιας ουσιαστικής τοπικής αυτοδιοίκησης.

Ελληνική Πραγματικότητα

Η τοπική αυτοδιοίκηση, στο πλαίσιο της ελληνικής επικράτειας, είναι θεσμός που εφαρμόστηκε τόσο στην Αρχαία Ελλάδα όσο και στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία, ενώ ιδιαίτερη ανάπτυξη γνώρισε κατά τη διάρκεια της τουρκοκρατίας, όπου πολλές κοινότητες έγιναν κέντρα τοπικού πολιτισμού με υψηλό βαθμό αυτοδιοίκησης. Σημαντικές τομές στην νεότερη ιστορία παρουσιάζονται κατά το 1822, με την κατάργηση των κοινοτήτων και τον ορισμό των επαρχιών αρχικά με διορισμένους και έπειτα με εκλεγμένους αντιπροσώπους, ενώ η πρώτη πιο συστηματική προσέγγιση γίνεται από τον Καποδίστρια (1828) σε πόλεις, κωμοπόλεις και χωριά. Ο νόμος της 27ης Δεκεμβρίου 1833, επηρεασμένος από γαλλικό σύστημα τοπικής αυτοδιοίκησης, εισάγει τον σχηματισμό των δήμων, τη θεσμική τους οργάνωση, τη διάκριση των δημοτών σε ενεργούς και μη και το σύστημα εκλογής των δημοτικών αρχών το οποίο και ίσχυσε για 30 χρόνια (έως 1912). Παράλληλα, η συνταγματική κατοχύρωση της τοπικής αυτοδιοίκησης γίνεται με το Σύνταγμα του 1844, όπου ο δήμος αναγνωρίζεται ως μονάδα τοπικής αυτοδιοίκησης και με επόμενες διατάξεις καθιερώνεται η άμεση εκλογή των δημοτικών αρχών. Μετά από μικρές μεταβολές, το σύνταγμα του 1952 διατυπώνει ρητά το πλαίσιο της τοπικής αυτοδιοίκησης (Κουτρούλης, 2008), η οποία θα αποτελέσει βασικό οργανωτικό θεσμό του κράτους. Μία σειρά θεσμικών παρεμβάσεων και νομοθετικών πρωτοβουλιών στο διάστημα 1981-1997 θα οδηγήσει στη δημιουργία αιρετής νομαρχιακής αυτοδιοίκησης, ενώ το Πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» (Ν. 2539/1997) και οι μετέπειτα τροποποιήσεις του θα επανακαθορίσουν με πληθυσμιακά και χωροταξικά κριτήρια τους πρωτοβάθμιους ΟΤΑ, οι οποίοι πλέον είναι 901 δήμοι (εικ.1) και 130 κοινότητες.

Εικόνα 1. Διοικητικά όρια Δήμων Ν. 2539/1997
Πηγή: Δημόσια Ανοιχτά Δεδομένα

Αντίστοιχα, για τους οργανισμούς τοπικής διοίκησης Β' βαθμού, η χώρα χωρίζεται σε δεκατρείς περιφέρειες και πενήντα νομούς. Οι λειτουργίες των ΟΤΑ Α' Βαθμού ρυθμίζονται από τις διατάξεις του Ν. 3463/2006 (Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων), ενώ η λειτουργία των ΟΤΑ Β' Βαθμού ρυθμίζονται από τις διατάξεις του Π.Δ. 30/1996 (Νομαρχιακός Κώδικας).

Εν συνεχεία με το νόμο 3852/2010 «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης», ο οποίος ισχύει σήμερα, συνενώνονται περαιτέρω οι υπάρχοντες μικροί Δήμοι σε μεγαλύτερους (εικ.2) και αντικαθίστανται οι νομαρχίες από τις περιφέρειες. Αλλάζει ακόμα ο τρόπος χρηματοδότησης τους, αυξάνεται η θητεία των οργάνων σε 5 έτη και ανακατανέμονται οι αρμοδιότητες κάθε τοπικού οργάνου.

Εικόνα 2. Διοικητικά όρια Δήμων Ν. 3852/2010
Πηγή: Δημόσια Ανοιχτά Δεδομένα

Ευρωπαϊκή Πραγματικότητα

Ο κατακερματισμός των πρωτοβάθμιων ΟΤΑ αποτέλεσε πρόβλημα του διοικητικού συστήματος και των ευρωπαϊκών κρατών μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και κυρίως κατά την εποχή της ραγδαίας βιομηχανικής ανάπτυξης, λόγω των νέων δεδομένων στην κατοικία, τις μεταφορές, τις συγκοινωνίες και τις επικοινωνίες. Οι νέες ανάγκες απαίτησαν σύγχρονες διοικητικές υποδομές, οι οποίες θα προέκυπταν από την συνένωση μικρότερων ΟΤΑ, έτσι τα περισσότερα κράτη επέλεξαν για αρχή τη διατήρηση των μικρών κοινοτήτων με διαδημοτική συνεργασία,

ενώ σε διαδοχικές φάσεις προτείνονταν προαιρετικές συνενώσεις με οικονομικά και διοικητικά κίνητρα.

Από τις αρχές του '60 αρκετές χώρες, όπως η Μεγάλη Βρετανία, η Σουηδία, η Δανία και η τότε Ομοσπονδιακή Γερμανία, προχώρησαν σε προγράμματα συγχωνεύσεων των μικρών ΟΤΑ και στη δημιουργία βιώσιμων και λειτουργικών δήμων, έτσι ώστε να επιτευχθούν δύο βασικοί στόχοι: οι παραδοσιακές υπηρεσίες να παρέχονται με όρους αποτελεσματικότητας και οι ίδιοι οι δήμοι να καταστούν ικανοί να υποδεχθούν νέες σύγχρονες υπηρεσίες, καθώς και να αποκτήσουν μέσα για τον σχεδιασμό και την υποστήριξη πρωτοβουλιών τοπικής ανάπτυξης. Το αποκεντρωμένο σύστημα, και ιδιαίτερα η ανάπτυξη του θεσμού της «αυτοκυβέρνησης», αναπτύχθηκε σε βαθμίδες και επικράτησε στις δυτικές χώρες. Η διαδικασία της μεταρρύθμισης υπήρξε πράγματι πολύχρονη και επίμονη. Ξεκίνησε με εθελοντικές συνενώσεις και ισχυρά οικονομικά κίνητρα (Andersen & Van Kempen, 2003). Υποστηρίχθηκε κατά κανόνα από ευρύ φάσμα πολιτικών δυνάμεων και ολοκληρώθηκε αποφασιστικά με την αναγκαστική συνένωση. Έτσι, στη Σουηδία οι ΟΤΑ από 2.500 μειώθηκαν σε 284, στην Ολλανδία από 7.781 έφθασαν τους 702, στη Μεγάλη Βρετανία από 2.028 τους 481, στην Ομοσπονδιακή Γερμανία από 24.272 τους 8.077 και στο Βέλγιο από 2.669 τους 589 (Chandler, 2000).

Οι μεταρρυθμίσεις που πραγματοποιήθηκαν στην τοπική αυτοδιοίκηση στην Ευρώπη μπορούν να συστηματοποιηθούν στις τρεις παρακάτω κατηγορίες (Χλέπας, 2005α):

- Παραδοσιακού τύπου μεταρρυθμίσεις: οι οποίες καλούνται να αντιμετωπίσουν τον κατακερματισμό της αυτοδιοίκησης και τις αδυναμίες των μικρών δήμων μέσω συγχωνεύσεων ΟΤΑ, καθώς και μέσω της αναβάθμισης της διαδημοτικής συνεργασίας.
- Μεταρρυθμίσεις στο πλαίσιο του «νέου δημοσίου μανάτζμεντ»: αυτές περιλαμβάνουν ένα ευρύτατο φάσμα μέτρων, όπως τη μέτρηση αποτελεσμάτων, κόστους και ωφελειών και γενικότερα μεταφορά μεθόδων μανάτζμεντ από τον ιδιωτικό τομέα, την εισαγωγή μηχανισμών της αγοράς και την επιδίωξη της ποιότητας, τη μετάθεση λειτουργιών (outsourcing) και τις ιδιωτικοποιήσεις.
- Συμμετοχικές μεταρρυθμίσεις: οι οποίες επιδιώκουν να προωθηθεί, μέσω της συμμετοχής, η ανταποκρισιμότητα του θεσμού, έτσι ώστε τελικά να οδηγηθούν οι ΟΤΑ προς τη βελτίωση της πολιτικής και διοικητικής τους αποτελεσματικότητας. Προωθούνται η θεσμοθέτηση λαϊκών πρωτοβουλιών

και τοπικών δημοψηφισμάτων για τη λήψη συγκεκριμένων αποφάσεων στους δήμους, η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών για τη συμμετοχή των πολιτών (ηλεκτρονικές ψηφοφορίες), η λειτουργία φόρουμ νεολαίας, συμβουλίων μεταναστών, επιτροπών γειτονιάς κ.λπ.

Τέλος, οι κύριες αρμοδιότητες που αναλαμβάνουν οι πρωτοβάθμιοι ΟΤΑ σε ευρωπαϊκές χώρες (συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας), παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα 1.

	Αυστρία	Βέλγιο	Δανία	Γαλλία	Γερμανία	Ιταλία	Ισπανία	Λουξεμβούργο	Ολλανδία	Πορτογαλία	Σουηδία	Ελλάδα
Γραφείο Ληξιαρχείων	X	X		X	X	X		X		X		
Νόμος/ τάξη	X	X				X	X	X		X		
Πυροσβεστική	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X	
Χωρική ανάπτυξη, Πολεοδ. σχεδιασμός	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	
Υδρευση, αποχέτευση	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X
Οικ.Απορρίμματα	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X	
Διανομή ενέργειας			X			X		X		X		
Αστικές μεταφορές	X	X		X		X	X	X	X	X		X
Δρόμοι		X	X	X	X	X	X	X		X	X	X
Πάρκα και κήποι		X		X	X	X	X	X		X		
κατοικία						X	X		X	X		X
Υγειονομική περιθαλψη	X	X	X		X		X	X	X	X		
Κοινωνικές υπηρεσίες	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	X
Εκπαίδευση	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Πολιτισμός		X	X	X	X	X		X	X	X	X	X
Αθλητισμός και ελ. χρόνος	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	
Οικονομική ανάπτυξη				X	X	X	X			X		
Δραστηριότητες εμπορικών συναλλαγών												

Άλλες	X		X		X		X					

Πίνακας 1. Αρμοδιότητες Πρωτοβάθμιων ΟΤΑ
Πηγή: ΚΕΔΚΕ & Ι.Τ.Α., Η δομή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, 2006

3.2. Η αναζήτηση της χωρικής ταυτότητας και της μορφής της ΑΑΜΟ

Η πολυδιάσπαση της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης είχε αναγνωρισθεί ως το κρίσιμο δομικό πρόβλημα του διοικητικού συστήματος της Ελλάδας τα τελευταία χρόνια (Μακρουδημήτρης, 2002: 64-76). Οι καποδιστριακοί δήμοι υστερούσαν στην παροχή υπηρεσιών επιπέδου στους πολίτες ενώ παράλληλα παρουσιάζονταν ανεπαρκής στην ικανότητα ανάληψης δυναμικού ρόλου ούτε στον σχεδιασμό και την υλοποίηση της τοπικής ανάπτυξης στα πλαίσια των ευρωπαϊκών προτύπων και στην απορρόφηση εθνικών και κοινοτικών κονδυλίων.

Η προώθηση των συνενώσεων των ΟΤΑ θεωρείται ότι διαμορφώνει ευνοϊκές προοπτικές για την ολοκληρωμένη μεταρρύθμιση και τον εκσυγχρονισμό της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης, ενώ κατά καιρούς έχουν επιχειρηθεί διάφορες προσεγγίσεις στο ζήτημα των βέλτιστων μεγεθών των μονάδων πρώτου βαθμού αυτοδιοίκησης που θα μπορούσαν να αποτελέσουν μία Αστική Αυτοδιοικητική Μονάδα (ΑΑΜΟ). Το πρόβλημα συνήθως έγκειται στην προσπάθεια συγκερασμού δύο πλευρών του ζητήματος που αλληλοαναιρούνται και αφορά στη σχέση που υπάρχει ανάμεσα στο μέγεθος των τοπικών και περιφερειακών αρχών με την αποτελεσματικότητα και τη δημοκρατία. Βιβλιογραφικά προκύπτει ότι το κατάλληλο μέγεθος (αναφερόμενο σε πληθυσμό και επιφάνεια) μιας τέτοιας χωρικής ενότητας ΑΑΜΟ είναι ένα μακροχρόνιο αντικείμενο διαπραγμάτευσης με 2 επικρατούσες απόψεις-θεωρίες. Από τη μια υπάρχει η κατηγορία που υποστηρίζει τη συγκρότηση μεγάλων εδαφικών ενοτήτων (Αγγελίδης, 1993·Γετίμης & Χλέπας, 2005· Castells, 1994·Enemark, 2006·Plum, 1998) με κύρια επιχειρήματα το χαμηλότερο κόστος διαχείρισης, την προσέλκυση εξειδικευμένου δυναμικού και τη δυνατότητα άσκησης αναδιανεμητικής πολιτικής ενώ από την άλλη υπάρχουν οι υπέρμαχοι της ύπαρξης ενός γεωγραφικού χάρτη αποτελούμενου από πολυάριθμες μικρότερες τοπικές οντότητες (Kristensen, 2001· Swyngedouw, 1997· Back, 1996· Σπανού, 2000· Πρεβελάκης, 2002) με κύρια επιχειρήματα την αποτελεσματικότητα στη διαχείριση, τον αυξημένο αριθμό των εκλεγμένων αντιπροσώπων και την υγιή ανταγωνιστικότητα.

Το μέγεθος της τοπικής αυτοδιοίκησης διαφέρει σημαντικά από χώρα σε χώρα στον ευρωπαϊκό χώρο, στοιχείο που οφείλεται σε πολλούς παράγοντες. Σχετικά μεγάλοι δήμοι εντοπίζονται σε χώρες όπως η Αγγλία, η Ολλανδία και η Νορβηγία ενώ η Ιταλία και η Γαλλία διαιρούνται σε μικρότερες τοπικές μονάδες.

Πέρα όμως από το μέγεθος και τον πληθυσμό, τα κριτήρια για την αναδιοργάνωση και την ανασυγκρότηση των ΟΤΑ πρέπει να καθορίζονται από τις ευρύτερες γεωοικονομικές, κοινωνικές και συγκοινωνιακές συνθήκες, κάτι το οποίο έγινε στην Ελλάδα μέσα από τον Ν. 3852/2010 «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης».

Πιο συγκεκριμένα όσον αφορά στα χωρικά στοιχεία, για να χαρακτηρίζεται μία μονάδα ως αυτοδιοικητική (ΑΑΜΟ) πρέπει να έχει σαφή γεωγραφικά όρια, συμπαγούς σχήματος και να εξασφαλίζεται η επικοινωνία μεταξύ των διαφόρων σημείων των ενοτήτων, χωρίς να διακόπτεται κατά το δυνατόν είτε από φυσικά, είτε από τεχνητά εμπόδια, όπως βουνά, αυτοκινητόδρομους κ.ά. Αναφορικά με τον πληθυσμό, θα πρέπει να υπάρχει σχετική ομοιογένεια μεταξύ των διαφόρων ΑΑΜΟ, για την επίτευξη καλύτερου σχεδιασμού αλλά και για δικαιότερη κατανομή πόρων, παρά τα όσα ζητήματα αναμένεται να προκύψουν σε πυκνοκατοικημένες ή/ και τουριστικές περιοχές. Επιπλέον τα κοινωνικά χαρακτηριστικά που πρέπει να ληφθούν υπόψη είναι η ηλικιακή κατανομή, ο ρυθμός των γεννήσεων και θανάτων, το μορφωτικό επίπεδο κ.ά. με κύριο γνώμονα την εκπροσώπηση όλων των κοινωνικών ομάδων ισότιμα στις πολιτικές διαδικασίες αλλά και την παροχή της δυνατότητας για εύκολη πρόσβαση σε όλες τις υπηρεσίες. Για την εξομάλυνση κοινωνικών ανισοτήτων θα πρέπει να τεθούν και οικονομικά κριτήρια όπως το ΑΕΠ, η κινητικότητα του εργατικού δυναμικού, το εισόδημα, ενώ τέλος, θα πρέπει να διαμορφωθεί το πλαίσιο που θα δημιουργήσει τις συνθήκες για να αναδυθούν και να αναπτυχθούν ως τοπικές αναπτυξιακές δυνάμεις που θα μπορούν να λειτουργήσουν επιχειρησιακά.

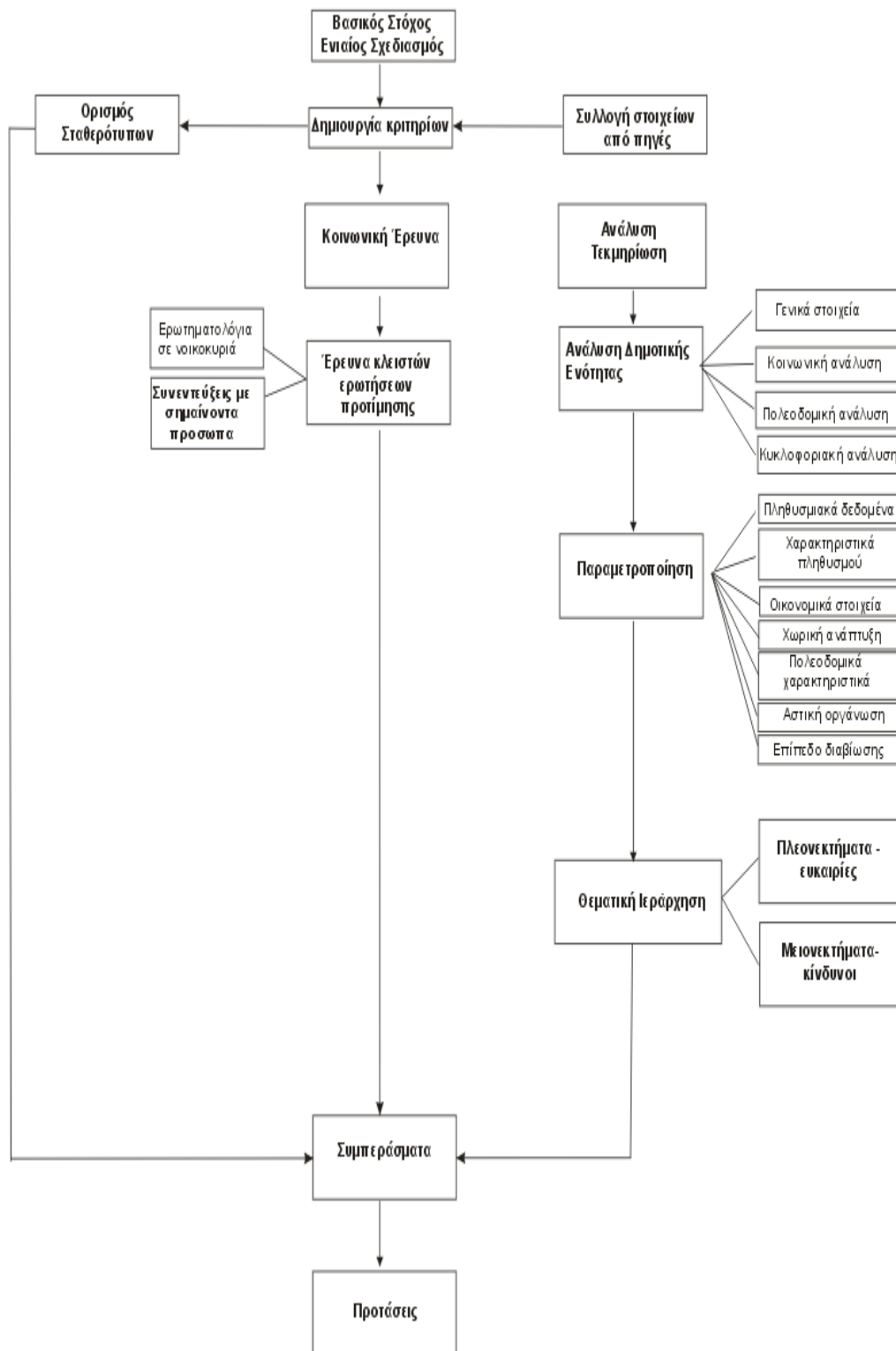
Βασικό γνώμονα για την αναζήτηση της χωρικής και δομικής ταυτότητας μιας ΑΑΜΟ αποτελεί η διαμόρφωση ενός καινούργιου -πιο ενεργού- ρόλου στις τοπικές κοινωνίες που δίνει έμφαση σε θέματα καθοριστικά για τη βιώσιμη ανάπτυξη αυτής. Είναι αναγκαία η παροχή ενός πλαισίου δημοσιονομικής πολιτικής το οποίο θα επιτρέψει τη φορολογική «ανεξαρτησία» των ΑΑΜΟ, ώστε να υπάρχει οικονομική αυτονομία, ενώ παράλληλα θα δίνονται θεσμικές αρμοδιότητες σε θέματα πολεοδομίας,

περιβάλλοντος και υποδομών ώστε να είναι δυνατός ο σχεδιασμός και η υλοποίηση αναπτυξιακών προγραμμάτων στο νέο αποκεντρωμένο περιβάλλον.

3.3. Ανάλυση του ενιαίου σχεδιασμού των Αστικών Λειτουργιών στις νέες ΑΑΜΟ.

3.3.1. Μεθοδολογία για τον ενιαίο σχεδιασμό

Για τον ενιαίο σχεδιασμό των Αστικών Λειτουργιών στις ΑΑΜΟ είναι απαραίτητη η δημιουργία αναλυτικών κριτηρίων που θα προκύψουν από τρεις φάσεις. Η πρώτη αφορά τη βιβλιογραφική έρευνα, την επιστημονική ανάλυση και τεκμηρίωση, η δεύτερη την κοινωνική έρευνα ενώ η τρίτη τη δημιουργία σταθεροτύπων (εικόνα 3). Κατά την πρώτη φάση συλλέγονται για κάθε χωρική ενότητα, της νέας ΑΑΜΟ, όλα εκείνα τα στοιχεία που θεωρούνται απαραίτητα και καθορίζουν τις αστικές λειτουργίες, δηλαδή καταγράφονται τα γενικά κοινωνικά, πολεοδομικά, κυκλοφοριακά και περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά της (Αραβαντινός, 1997· Σαρηγιάννης, 2000). Τα στοιχεία αυτά κατηγοριοποιούνται σε υποενότητες, κωδικοποιούνται, αναλύονται και τεκμηριώνονται με τα αντίστοιχα κείμενα. Στη συνέχεια γίνεται παραμετροποίηση ως προς τα πληθυσμιακά δεδομένα, τα χαρακτηριστικά του πληθυσμού, τα οικονομικά στοιχεία, τη χωρική ανάπτυξη, τα πολεοδομικά χαρακτηριστικά, την αστική οργάνωση και το επίπεδο διαβίωσης (Κουτσόπουλος, 2006· Φώτης, 2002). Ακολουθεί η θεματική ιεράρχηση στην οποία αναλύονται τα πλεονεκτήματα, με τις ευκαιρίες που προσφέρουν, και τα μειονεκτήματα, με τους κινδύνους που προκαλούν (Γιαουτζή & Στρατηγέα, 2011). Στη δεύτερη φάση πραγματοποιείται έρευνα πεδίου σε δύο κατηγορίες κοινού. Η πρώτη κατηγορία αφορά τη συμπλήρωση ερωτηματολογίων με κλειστές ερωτήσεις από νοικοκυριά και ομάδες πληθυσμού κάθε δημοτικής ενότητας ενώ η δεύτερη συνεντεύξεις με φυσικά πρόσωπα-στόχους που έχουν εξειδικευμένες γνώσεις ή διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στα σημεία λήψης αποφάσεων. Στην τρίτη φάση προσδιορίζονται τα σταθερότυπα (Αραβαντινός, 1997) των Αστικών Λειτουργιών τα οποία πρέπει να έχει κάθε χωρική ενότητα της ΑΑΜΟ. Τέλος, με βάση την παραπάνω μεθοδολογία αξιολογούνται τα τοπικά προβλήματα σχεδιασμού των Αστικών Λειτουργιών και εξάγονται συμπεράσματα και κατευθυντήριες προτάσεις.

Εικόνα 3. Μεθοδολογικά βήματα

3.3.2. Επιμέρους στοιχεία σχεδιασμού

Η θεμελιώδης φιλοσοφία για τον ενιαίο σχεδιασμό των Αστικών Λειτουργιών μιας ΑΑΜΟ στηρίζεται στην αρχή της οργανωμένης, συμπαγούς και ενοποιημένης ανάπτυξης της πόλης και από αυτή προκύπτουν οι επιμέρους πολιτικές που

αναφέρονται εξειδικευμένα σε διάφορους τομείς ανάπτυξης (π.χ. οικιστική, εμπορική ανάπτυξη κ.λπ.) (Βλαστός, 1997).

Τα βασικά στοιχεία που λαμβάνονται υπόψη για το σχεδιασμό είναι τα εξής: η εξοικονόμηση των πόρων και η προστασία του περιβάλλοντος της περιοχής, η ανάπτυξη με έμφαση στην ποιοτική αναβάθμιση, στη διαφοροποίηση και στον εμπλουτισμό του τοπικού προϊόντος, η μεγιστοποίηση της επωφελούς και αποδοτικής αξιοποίησης των αποθεμάτων γης που διατίθενται στις περιοχές που καθορίζονται για ανάπτυξη των υπηρεσιών και των δικτύων υποδομής που παρέχονται από τον δημόσιο τομέα και τέλος η σταδιακή αναβάθμιση των ανέσεων, της ποιότητας ζωής και του επιπέδου εξυπηρέτησης του συνόλου του αστικού πληθυσμού.

Για τη συλλογή των στοιχείων που χαρακτηρίζουν την περιοχή αναφοράς πρέπει να γίνει συστηματική διερεύνηση που θα καλύπτει τους τομείς του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος, της πολεοδομικής οργάνωσης, της κυκλοφοριακής οργάνωσης και της κοινωνικής συνοχής αλλά και ζητήματα γενικού ενδιαφέροντος (στατιστικά, οικονομικά, μεγέθη, συγκρίσεις, καλές πρακτικές κ.ά.). Πιο συγκεκριμένα, προτείνεται η συλλογή στοιχείων από Ρυθμιστικά και Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια, Πολεοδομικές και Κυκλοφοριακές Μελέτες, Μελέτες Ποδηλατοδρόμων, Επιχειρησιακά σχέδια, Σχέδια Ολοκληρωμένων Αστικών Παρεμβάσεων (ΣΟΑΠ), Σχέδια στρατηγικής για τη διαχείριση χώρων πρασίνου- GREENKEYS, προγραμμάτων τύπου TRANSPOWER ή και URBACT. Περαιτέρω αναζήτηση για την περιοχή αναφοράς μπορεί να γίνει στο διαδίκτυο, σε καταλόγους βιβλιοθηκών καθώς και σε εξειδικευμένους φορείς (π.χ. εμπορικό, βιοτεχνικό, τεχνικό, οικονομικό επιμελητήριο, Ινστιτούτο εργασίας της ΓΣΕΕ, ΕΚΚΕ κ.ά.).

Όπως αναφέρεται και παραπάνω (§3.3.1.), τα δεδομένα κατηγοριοποιούνται, κωδικοποιούνται, αναλύονται ενώ παράλληλα γίνεται και παραμετροποίηση ως προς τα πληθυσμιακά- οικονομικά στοιχεία, τη χωρική ανάπτυξη, τα πολεοδομικά χαρακτηριστικά κ.α. ενώ αξιολογούνται με την μέθοδο SWOT.

Κατά τη δεύτερη φάση ανάλυσης των στοιχείων, που αποτελεί την έρευνα πεδίου, πραγματοποιείται συνεργασία με ομάδες-στόχους (πολιτικούς, τεχνικούς, φορείς, πολίτες), που συμβάλλει στην αναγνώριση προβλημάτων και των αιτιών τους, στην ιεράρχηση αυτών και στη θέσπιση στόχων. Ιδανική μέθοδος για τη συλλογή πληροφοριών είναι αυτή του ερωτηματολογίου αλλά και των προσωπικών συνεντεύξεων, μέσω «έρευνας κλειστών ερωτήσεων προτίμησης», η οποία

περιλαμβάνει δυο τμήματα. Το πρώτο είναι η συμπλήρωση ερωτηματολογίων από νοικοκυριά των διαφόρων πολεοδομικών ενοτήτων καθώς και συνεντεύξεις ομάδων πληθυσμού, που ρωτώνται για τις ανάγκες και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν στην καθημερινότητά τους. Έπειτα, ζητείται να ιεραρχήσουν τις ανάγκες και τα προβλήματα και κυρίως να απαντήσουν στο ερώτημα ποιες αστικές λειτουργίες θεωρούν ότι πρέπει να ενισχυθούν. Τα στοιχεία των συμπληρωμένων ερωτηματολογίων τροφοδοτούν το μοντέλο επιλογής στόχων για την ΑΑΜΟ. Το μοντέλο δίνει τα κριτήρια που αφορούν το μελλοντικό σχεδιασμό των αστικών λειτουργιών. Στο δεύτερο τμήμα της έρευνας πεδίου τα δεδομένα προκύπτουν από έρευνα σε φυσικά πρόσωπα-στόχους δηλαδή υπαλλήλους τους Δήμου και αιρετά μέλη των Τοπικών Συμβουλίων ή Επιτροπών τους (π.χ. μέλη επιτροπής Χωροταξίας και Περιβάλλοντος) και αφορά εξειδικευμένα ερωτήματα που τίθενται στα φυσικά πρόσωπα που θα κριθούν κατάλληλα για να απαντήσουν με διενέργεια συνεντεύξεων, συμπλήρωση ερωτηματολογίων και συλλογή δεδομένων, ερευνών, μελετών, που θα συμβάλουν στην ανάλυση και στην αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης.

Κατά την τρίτη φάση, ο σχεδιασμός των Αστικών Λειτουργιών της ΑΑΜΟ θεμελιώνεται σε συγκεκριμένα σταθερότυπα με γνώμονα την καλύτερη εξυπηρέτηση των κατοίκων και τη βιώσιμη ανάπτυξη της πόλης.

Οι χωρικές ενότητες που ορίζονται ως θεμελιώδεις για τη λειτουργία μιας ΑΑΜΟ είναι το Τοπικό Κέντρο Γειτονιάς (Τ.Κ.Γ), η Πολεοδομική Ενότητα (Π.Ε.), η Δημοτική Ενότητα (Δ.Ε.) και τέλος η ίδια η ΑΑΜΟ, όπου η ΑΑΜΟ περιλαμβάνει κατ' ελάχιστον 2 Δ.Ε., η Δ.Ε. 2 Π.Ε. και η Π.Ε. 2 Τ.Κ.Γ. Οι Αστικές Λειτουργίες, σε κάθε μία από τις παραπάνω χωρικές ενότητες, παρουσιάζουν διαφορές στον τύπο, στην ένταση, στην ποικιλία και στη μορφή. Παρακάτω παρατίθενται οι χωρικές ενότητες με τις αστικές λειτουργίες που πρέπει να εξυπηρετούν:

Τοπικό Κέντρο Γειτονιάς $r = 200$ m

Παραδοχή: Χρόνος προσέγγισης με πεζή μετακίνηση ή ποδήλατο εντός 5 λεπτών

- Υγεία: φαρμακείο
- Πρόνοια: παιδική χαρά
- Εκπαίδευση
- Πολιτιστική Ανάπτυξη
- Αθλητισμός: αθλητικοί χώροι μικρών παιδιών και εφήβων

- Εμπόριο: κατάστημα ποικίλων ειδών
- Αναψυχή: καφενείο, αίθουσα νέων
- Διοίκηση
- Ελεύθεροι Χώροι: πλατεία
- Δημόσια Τάξη & Ασφάλεια
- Υπηρεσίες
- Συγκοινωνία: σύνδεση με Δημοτική Ενότητα και ΟΤΑ.

Πολοδομική ενότητα r =750 m

Παραδοχή: Χρόνος προσέγγισης με πεζή μετακίνηση ή ποδήλατο εντός 10 λεπτών

- Υγεία: ιατροί, ελεύθεροι επαγγελματίες
- Πρόνοια: παιδική χαρά, προγράμματα απασχόλησης παιδιών
- Εκπαίδευση: νηπιαγωγείο, δημοτικό
- Πολιτιστική Ανάπτυξη: αίθουσα συνελεύσεων, αίθουσα εκδηλώσεων, βιβλιοθήκη
- Αθλητισμός: γυμναστήριο, αθλητικοί χώροι μικρών παιδιών και εφήβων
- Εμπόριο: καταστήματα ποικίλων ειδών
- Αναψυχή: καφετέριες, γρήγορη εστίαση
- Διοίκηση
- Ελεύθεροι Χώροι: πλατεία
- Δημόσια Τάξη & Ασφάλεια
- Υπηρεσίες
- Συγκοινωνία: σύνδεση με Δημοτική Ενότητα και ΟΤΑ

Δημοτική Ενότητα r =1500 m

Παραδοχή: Χρόνος προσέγγισης με συνδυασμό δημόσιας συγκοινωνίας και πεζής μετακίνησης εντός 20 λεπτών, με χρήση ποδηλάτου εντός 10 λεπτών και με χρήση Ι.Χ. (προσέγγιση, όχι στάθμευση) εντός 5 λεπτών

- Υγεία: μικροβιολογικό εργαστήριο, δημοτικό ιατρείο
- Πρόνοια: σταθμός φύλαξης παιδιών, ΚΑΠΗ, Κέντρο Η/Υ
- Εκπαίδευση: γυμνάσιο, λύκειο, ωδείο
- Πολιτιστική Ανάπτυξη: αίθουσα πολλαπλών χρήσεων, αίθουσα εκδηλώσεων, κέντρο νεότητας
- Αθλητισμός: κολυμβητήριο, γήπεδα μπάσκετ, βόλει, τένις,
- Εμπόριο: εμπορικό κέντρο
- Αναψυχή: μπαρ, εστιατόριο, ταβέρνα
- Διοίκηση: ΚΕΠ, κατάστημα Δημοτικής Ενότητας
- Ελεύθεροι Χώροι: άλσος, μεγάλη πλατεία
- Υπηρεσίες: συμβολαιογραφείο,

- Συγκοινωνία: σύνδεση με άλλες δημοτικές ενότητες, ΟΤΑ.

Αστική Αυτοδιοικητική Μονάδα (ΑΑΜΟ) r =3500 m

Παραδοχή: Χρόνος προσέγγισης με συνδυασμό δημόσιας συγκοινωνίας και πεζής μετακίνησης εντός 30 λεπτών, με χρήση ποδηλάτου εντός 20 λεπτών και με χρήση Ι.Χ. (προσέγγιση, όχι στάθμευση) εντός 15 λεπτών.

- Υγεία: δημοτικό ιατρείο, μικροβιολογικό εργαστήριο, διαγνωστικό κέντρο
- Πρόνοια: προστασία γερόντων, προστασία ΑΜΕΑ, πρόνοια για τοξικομανείς, προστασία अपόρων
- Εκπαίδευση: τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση
- Πολιτιστική Ανάπτυξη: Πολιτιστικό κέντρο, πνευματικό κέντρο, φιλαρμονική, χορωδία, αίθουσα εκθέσεων, κινηματογράφος, θέατρο,
- Αθλητισμός: γήπεδο ποδοσφαίρου, στίβος
- Εμπόριο: πολυκαταστήματα, εκθέσεις, πολυχώροι
- Αναψυχή: γρήγορο φαγητό, κλαμπ, αίθουσα συναυλιών, μεγάλη αίθουσα χορού
- Διοίκηση: δημαρχείο, άλλες δημόσιες υπηρεσίες
- Ελεύθεροι Χώροι: μεγάλο πάρκο αναψυχής και άθλησης
- Δημόσια Τάξη & Ασφάλεια: αστυνομικό τμήμα.
- Υπηρεσίες: ΟΑΕΔ,
- Συγκοινωνία: σύνδεση με άλλους ΟΤΑ.

3.3.3. Αξιολόγηση μεθοδολογίας- Συμπεράσματα

Για τη διατύπωση των συμπερασμάτων και την αξιολόγηση της μεθοδολογίας χρησιμοποιείται ως εργαλείο η ανάλυση SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats), με στόχο την εύρεση των ισχυρών σημείων πάνω στα οποία μπορεί να στηριχθεί η αναπτυξιακή πορεία της ΑΑΜΟ, των αδύνατων σημείων αλλά και των ευκαιριών και κινδύνων, που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά τον σχεδιασμό των όποιων παρεμβάσεων πολιτικής υπέρ των εν λόγω περιοχών.

Λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία που συγκροτούν το εσωτερικό περιβάλλον της περιοχής μελέτης, εντοπίζονται και εξειδικεύονται οι παράμετροι που συνιστούν τα δυνατά σημεία, τα οποία πρέπει να αναπτύξει η παραγωγική δραστηριότητα στην περιοχή, καθώς και τα αδύνατα σημεία, τα οποία καλείται να περιορίσει, ώστε να μην αποτελούν τροχοπέδη στην ανάπτυξη της. Κατ' αναλογία, λαμβάνοντας υπόψη τα συμπεράσματα από την ανάλυση του εξωτερικού περιβάλλοντος, προσδιορίζονται τα σημεία εκείνα που διαφαίνεται να αποτελούν ευκαιρίες για ανάπτυξη και τα οποία θα πρέπει να εκμεταλλευθεί ο στρατηγικός αναπτυξιακός σχεδιασμός της περιοχής μελέτης, καθώς και οι κίνδυνοι που ενδέχεται να αντιμετωπίσουν οι περιοχές αναφοράς στο μέλλον.

4. Προτάσεις- Οι στόχοι της ΑΑΜΟ

Ο σχεδιασμός, όπως παρουσιάστηκε στη μεθοδολογία, θα πρέπει να περιλαμβάνει τους στόχους και τις φιλοδοξίες της ΑΑΜΟ και να δίνει μια απάντηση στην ερώτηση για το πώς η κοινωνία θα ήθελε να είναι η περιοχή της στο μέλλον. Οι στόχοι και η πολιτική που είχαν οι τρεις χωρικές ενότητες πριν ενοποιηθούν θα πρέπει να εμπλουτισθούν και ενδεχομένως να επαναδιατυπωθούν για την πρόβλεψη του μέλλοντος, με γνώμονα την προστασία του περιβάλλοντος, τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και την παροχή ίσων ευκαιριών σε όλους του πολίτες

Ο σχεδιασμός της ΑΑΜΟ οφείλει να λαμβάνει υπόψη του τις ανάγκες και τις απόψεις της πλειονότητας των κατοίκων της. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μόνο με τη συμμετοχή, τόσο των ίδιων ως πολιτών όσο και μέσω των φορέων που δραστηριοποιούνται στην περιοχή, στη λήψη των αποφάσεων με γνώμονα πάντα τη βελτίωση της ποιότητας ζωής όλων των κατοίκων, αλλά και των επερχόμενων γενεών (Βασενχόβεν 2010).

5. Συμπεράσματα

Στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας αναζητήθηκε η μορφή που πρέπει να έχει μια αστική αυτοδιοικητική μονάδα ΑΑΜΟ, ενώ παράλληλα σχεδιάστηκε μια μεθοδολογία για τον προσδιορισμό των αστικών λειτουργιών σε αυτή.

Η σφαιρική προσέγγιση που υιοθετήθηκε στο σχεδιασμό της μεθοδολογίας προσέφερε το πλεονέκτημα της διατύπωσης λύσεων περισσότερο ολοκληρωμένων και εφαρμόσιμων σε όλα τα χωρικά επίπεδα ανάλυσης της γεωγραφικής ενότητας της ΑΑΜΟ, όπως είναι το ευρύτερο Χωροταξικό (σύνολο Δημοτικών Ενοτήτων), το Πολεοδομικό (η κάθε πολεοδομική ενότητα) και το επίπεδο του Αστικού Σχεδιασμού ανά Γειτονιά (Τοπικά Κέντρα). Η προσέγγιση αυτή θα βοηθήσει τους αστικούς ΟΤΑ να αξιοποιήσουν αυτά τα στοιχεία ως ένα «εργαλείο» εποπτικής παρουσίασης, τεκμηρίωσης, στήριξης και παρακολούθησης του σχεδιασμού των Αστικών Λειτουργιών τους. Η προτεινόμενη μεθοδολογία μπορεί λειτουργήσει πιλοτικά σαν ένα πρώτο εργαλείο σχεδιασμού της πόλης, αφού είναι απλή, εύχρηστη, δεν απαιτεί εξειδικευμένο λογισμικό ή ειδικές γνώσεις σχεδιαστικών προγραμμάτων και μπορεί να γίνει σε συνεργασία με τις επιτροπές διαβούλευσης και την εκάστοτε Δημοτική Αρχή, ενισχύοντας τη συνοχή της ΑΑΜΟ, μειώνοντας τις ανισότητες και την ανομοιογένειά της. Σε καμία περίπτωση δεν φιλοδοξεί να υποκαταστήσει εξειδικευμένες μελέτες που απαιτούνται τόσο για τη θεσμοθέτηση των νέων Αστικών Λειτουργιών, όσο και για την εφαρμογή των προτεινόμενων παρεμβάσεων, οι οποίες θα απαιτήσουν αρκετά χρόνια και πολλά χρήματα.

Η ΑΑΜΟ απολαμβάνει ενός κύριου πλεονεκτήματος σε σχέση με την κεντρική διοίκηση, το οποίο αφορά τη δυνατότητα που έχει να γίνεται δέκτης των μηνυμάτων των τοπικών κοινωνιών γρηγορότερα. Μια άλλη παράμετρος της άσκησης εξουσίας από την ΑΑΜΟ είναι ο

βαθμός στον οποίο εμπλέκει τους πολίτες στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων. Η τοπικότητα του θεσμού επιτρέπει τη δημιουργία συναισθήματος ενεργούς συμμετοχής στα πολιτικά τεκταινόμενα από τους ίδιους τους ενδιαφερόμενους, τους ίδιους τους πολίτες. Έτσι απολαμβάνει της εμπιστοσύνης των πολιτών σε μεγαλύτερο βαθμό απ' ό,τι η κεντρική εξουσία.

Για να καταφέρει να επιτύχει τους στόχους της, θα πρέπει να επιδείξει ευελιξία και αποτελεσματικότητα τόσο στην εσωτερική διοικητική οργάνωση, όσο και αναφορικά με την εξυπηρέτηση του πολίτη.

6. Βιβλιογραφία

Ελληνική

Αραβαντινός, Α. (2002). «Δυναμικές και σχεδιασμός κέντρων στην πόλη των επόμενων δεκαετιών-προς συγκεντρωτικά ή αποκεντρωτικά σχήματα», *Αειχώρος*, τεύχος 1, τόμος 1, σσ. 6-29.

Γετίμης, Π. (2000). «Εναλλακτικές μορφές αστικής διακυβέρνησης στην Ευρώπη» στο Ανδρικοπούλου, Ε. & Καυκαλάς, Γρ. (επιμ.), *Ο νέος ευρωπαϊκός χώρος. Η διεύρυνση και η γεωγραφία της ευρωπαϊκής ανάπτυξης* (σ. 468 επ). Αθήνα: Θεμέλιο.

Γετίμης, Π. & Καυκαλάς, Γρ. (επιμ.) (2003). *Μητροπολιτική Διακυβέρνηση. Διεθνής εμπειρία και ελληνική πραγματικότητα*. Αθήνα: ΙΑΠΑΔ.

Γετίμης, Π. & Χλέπας, Ν-Κ. (2005). «Προς αναζήτηση του καταλληλότερου σχήματος μητροπολιτικής διακυβέρνησης για την Αθήνα/Αττική και Θεσσαλονίκη», Εισήγηση στο Συνέδριο «Μητροπολιτική Διακυβέρνηση» που διοργανώθηκε από την ΚΕΔΚΕ, ΤΕΔΚΝΑ, ΤΕΔΚ Ν. Θεσσαλονίκης, Δήμο Αθηναίων, Δήμο Θεσσαλονίκης και ΙΑΠΑΔ στην Αθήνα, 23-24 Ιουνίου 2005.

ΕΜΠ (Σχολή Αρχιτεκτόνων. Τομέας Πολεοδομίας & Χωροταξίας) – ΥΠΕΧΩΔΕ (2004). *Στρατηγικό Πλαίσιο Χωρικής Ανάπτυξης για την Αθήνα-Αττική. Σύνοψη*, Ερευνητικό Πρόγραμμα.

Καυκαλάς, Γρ. (επιμ.) (2004). *Ζητήματα Χωρικής Ανάπτυξης*, Αθήνα: Κριτική.

ΚΕΔΚΕ & ΙΤΑ (2008). «Η πρόκληση μιας νέας Μεταρρύθμισης της πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης».

Λεοντίδου, Λ. (2005). «Αστικά τοπία του σύγχρονου ευρωπαϊκού πολιτισμού: "αναγνώσεις" και αναδιαρθρώσεις», στο Δουκέλλης, Ν. Π. (επιμ.), *Το Ελληνικό*

- Τοπίο. *Μελέτες ιστορικής γεωγραφίας και πρόσληψης του τόπου* (σσ. 387-405). Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της Εστίας.
- Μακρυδημήτρης, Α. (2002). *Κράτος και Κοινωνία των πολιτών*. Αθήνα: Μεταμεσονύκτιες εκδόσεις.
- Μπακογιάννης, Ε. (2012). *Επαναπροσέγγιση του πολεοδομικού σχηματισμού των Αστικών Αυτοδιοικητικών Μονάδων (ΑΑΜΟ) και διατύπωση ερευνητικής πρότασης με γνώμονα τον σχεδιασμό των αστικών λειτουργιών*. Διδακτορική Διατριβή. Τομέας Γεωγραφίας και Περιφερειακού Σχεδιασμού, ΕΜΠ.
- Μπακογιάννης, Ε. & Σιόλας, Α. (2008). «Ο ρόλος των Ο.Τ.Α. στον καθορισμό της πολιτικής γης – Ο δημόσιος χώρος και η αξιοποίηση ακινήτων», 3^ο Συνέδριο Π.Σ.Δ.Α.Τ.Μ. – Τ.Ε.Ε. «Εκτίμηση - διαχείριση – αξιοποίηση ακινήτων», Αθήνα.
- Μπαρμπούπουλος, Ν., Μηλάκης, Δ. & Βλαστός, Θ. (2005). «Αναζητώντας τη μορφή της βιώσιμης πόλης: κριτική προσέγγιση του συμπαγούς πολεοδομικού σχεδιασμού», *Αειχώρος – πανεπιστημιακές εκδόσεις Θεσσαλίας*, τόμος 4, τεύχος 1.
- Παπαδημητρίου, Γ. & Μακρυδημήτρης, Α. (επιμ.) (1994). *Συστήματα Διοίκησης των Μητροπολιτικών Περιοχών*, Αθήνα: Αντ. Ν. Σάκκουλας
- Πρεβελάκης, Γ. (2002). «Ο μητροπολιτικός σχεδιασμός στην Ελλάδα: η περίπτωση της Αθήνας», *Αειχώρος. Κείμενα Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Ανάπτυξης*, Τεύχος 1, σσ. 50-59.
- Σπηλιωτόπουλος, Ε. & Μακρυδημήτρης, Α. (επιμ.) (2001). *Η Δημόσια Διοίκηση στην Ελλάδα*. Αθήνα: Ελληνικό Ινστιτούτο Διοικητικών Επιστημών/ Σάκκουλας.
- Σύνδεσμος Ελλήνων Περιφερειολόγων (ΣΕΠ) (1995). «Περιφερειακή Ανάπτυξη, Χωροταξία και Περιβάλλον στο πλαίσιο της Ενωμένης Ευρώπης», *Τόπος-Επιθεώρηση Αστικών και Περιφερειακών Μελετών*, τεύχ. 11.
- Τομαρά-Σιδέρη, Μ. (1999). *Η ελληνική Τοπική Αυτοδιοίκηση*. Αθήνα: Παπαζήση.
- ΦΕΚ 285/Δ/05/03/2004, Έγκριση πολεοδομικών σταθερότυπων (standarts) και ανώτατα όρια πυκνοτήτων που εφαρμόζονται κατά την εκπόνηση των Γενικών Πολεοδομικών Σχεδίων, των ΣΧΟΟΑΠ και των Πολεοδομικών Μελετών.
- Φώτης, Γ. (2009). *Διάλογοι για το σχεδιασμό του χώρου και την ανάπτυξη*. Αθήνα: Κριτική.
- Χλέπας, Ν. (1999). *Η Τοπική Διοίκηση στην Ελλάδα. Ο διαλεκτικός ανταγωνισμός της αποκέντρωσης με την αυτοδιοίκηση*. Αθήνα: Σάκκουλας.
- Χριστοφάκης, Μ. Σ. (2001). *Τοπική Ανάπτυξη και Περιφερειακή Πολιτική*, Αθήνα: Παπαζήσης.

Διεθνής

- Back, H. (1996). "Decentralisation, Privatisation and Representativeness in Local Government", in Bogason, P., *New Modes of Local Organizing: Local Government Fragmentation in Scandinavia*.
- Chandler, A. (2000). *Comparative Public Administration*. London: Routledge.
- Council of Europe/ CDLR report (2001). *Relationship between the size of local and regional authorities and their effectiveness and economy of their action*.
- Council of Europe (1995). «Size of municipalities, efficiency, and citizen participation», *Local and Regional Authorities in Europe*, No 56, pp 23-36 Strasbourg.
- Jessop, B., Peck, J. & Tickell, A. (2005). "Retooling the Machine: Economic Crisis, State Restructuring, and Urban Politics", στο Fyfe, N. & Kenny, J. (επιμ.), *The Urban Geography Reader*. New York: Routledge.
- Meijers, E. (2005). "Polycentric Urban Regions and the Quest for Synergy: Is a network of cities more than the sum of its parts?", *Urban Studies*, 42:4, pp. 765-781.
- Plum, V. (2003). *Restructuring local government in Greece, A paper to Aegian Seminar*
- Plum, V. (2007). *Changing European Spaces and Public Service Provision, A new liberal regime, build on sector control and territorial management more than scope of power on local territorial level?* Denmark: Roskilde University,
- Rhodes, R. W. (1997). *Understanding Governance. Policy Networks, Governance, Reflexivity and Accountability*, Buckingham: Open University Press.
- Scott, A. J. (1982). "Locational Patterns and Dynamics of Industrial Activity in the Modern Metropolis", *Urban Studies*, 19, pp. 111-142.
- Sharpe, J. (1995). "Local Government: Size, efficiency and citizen participation" on «Size of municipalities, efficiency, and citizen participation», *Local and Regional Authorities in Europe*, No 56, pp 63-80.
- Swianiewicz, P. (2002). "Size of Local Government, Local Democracy and Efficiency in Delivery of Local Services- International Context and Theoretical Framework" retrieved from <http://lgi.osi.hu/publications/2002/215/001-CF-Introduction.pdf>.
- Taylor, P. & Walker, D. R. F. (2001). "World Cities: A First Multivariate Analysis of their Service Complexes", *Urban Studies*, 38:1, pp. 23-47.